

Đám tang 4 thầy pasaih Ndam pak pasaih
𑜉𑜂𑜫 𑜏𑜢𑜤𑜰𑜫 𑜏𑜢𑜤𑜰𑜫 còn gọi Ndam rep céng hagar
𑜉𑜂𑜫 𑜏𑜢𑜤𑜰𑜫 𑜏𑜢𑜤𑜰𑜫 𑜏𑜢𑜤𑜰𑜫

- Mục đích : Làm đám tang đưa hồn người chết được lên thiên đường về với ông bà tổ tiên.
- Tổ chức : Do gia đình con cháu đóng góp tiền của và công sức để thực hiện.
- Định kỳ : Nghi lễ không có định kỳ.
- Thời gian và lúc : Nghi lễ với thời gian 4 ngày và 3 đêm vào các buổi sáng, trưa, chiều và tối. Với phong tục đám tang ngày thiêu là chính và phải là ngày thứ tư hay ngày thứ bảy trong thượng tuần trăng hay hạ tuần trăng và phải là ngày chẵn không kỳ
- Địa điểm : Tại sân bãi ngoài ngõ hay sân bãi ngoài làng.
- Chức sắc chủ lễ : Cả sư *po Adhia* 𑜉𑜂𑜫 𑜇𑜨𑜃𑜫 hay phó cả sư *po bac* 𑜉𑜂𑜫 𑜇𑜨𑜃𑜫 hoặc thầy *pasaih* 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 và chức sắc chủ lễ là thầy *pasai* 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 cho ăn *pasaih pahuak* 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 .
- Chức sắc chức việc đồng hành lễ thì có :
 - * Thầy *pasaih* tạo xương cốt *pasaih ralang* 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 ,
 - * Thầy *pasaih* thổi tù và *pasaih seng* 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 ,
 - * Thầy *pasaih* đánh trống *pasaih hagar* 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 ,
 - * Thầy *pasaih* thợ chính *pasaih ragei phun* 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 ,
 - * Thầy *pasaih* thợ phụ *pasaih ragei hajung* 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 ,
 - * Chức việc ông hát xướng *ong daoh* 𑜇𑜨𑜃𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 ,
 - * Chức việc kéo đàn nhị *ong kanhi* 𑜇𑜨𑜃𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 ,
 - * Chức việc ông đại diện chủ nhà *po damân* 𑜉𑜂𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 ,
 - * Chức việc bà đơm com *muk buh* 𑜇𑜨𑜃𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 ,
 - * Chức việc ông làm nhà thiên đường *ong heng* 𑜇𑜨𑜃𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 ,
 - * Chức việc ông khiêng *ong hala car* 𑜇𑜨𑜃𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 ,
 - * Chức việc ông thầy giữ nhà *gru khik sang* 𑜇𑜨𑜃𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 ,
 - * Chức việc người bung com *pok lisei* 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 ,
 - * Chức việc người ăn com thay *urang huak lisei yuek drei* 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 𑜉𑜂𑜫𑜇𑜫 ,

- Gia cầm trong nghi lễ thì có 12 con gà *manuk* អង្គរ and khoản 30 ký cá *ikan* ខ្សែង để chế biến các món ăn cụ thể :

- * 2 con gà *manuk* អង្គរ cho ngày cho ăn *pahuak* ព្រៃ ,
- * 4 con gà *manuk* អង្គរ cho ngày chém cây *tak kuyau* កាំ ក្បាល ,
- * 3 con gà *manuk* អង្គរ cho sáng ngày thiêu *pagé edak* ព្រៃ ឆ្នាំ ឆ្នាំ ,
- * 3 con gà *manuk* អង្គរ cho ngày giỗ tại nhà *padhi di sang* ព្រៃ ឆ្នាំ ឆ្នាំ ,
- * 30 ký cá *ikan* ខ្សែង cho món kho và canh.

- Các món ăn thì có : Cơm *lisei* លើសី - Canh môn cá *aia habai njem labua ikan* អង្គរ លើសី លើសី ខ្សែង - Cá kho *ikan khaow* ខ្សែង កាំ - Nước súp gà *aia rineng manuk* អង្គរ លើសី អង្គរ - Giá *danraok* ឆ្នាំ ឆ្នាំ - Mắm chám *masin* អង្គរ - Nhúm muối hạt *sara* អង្គរ - Món gỏi *liba* លើសី - Và các món chè, cháo gồm : Cháo gà *abu heng* អង្គរ ឆ្នាំ - Chè viên *abu kam* អង្គរ ឆ្នាំ - Chè sợi *abu ring* អង្គរ ឆ្នាំ - Chè đậu *abu ritak* អង្គរ ឆ្នាំ ,

- Các lễ vật khác : Quả trứng gà *baoh manuk* អង្គរ អង្គរ , trầu cau *hala panâng* អង្គរ អង្គរ , rượu *alak* អង្គរ and nước trà *aia caiy* អង្គរ អង្គរ - Và các loại bánh trái : Bánh tét cây *pei nung ndaon* អង្គរ អង្គរ - Bánh tét cặp *pei nung binah* អង្គរ អង្គរ ឆ្នាំ - Bánh ít *pei dalik* អង្គរ ឆ្នាំ - Bánh *sakaya* អង្គរ - Bánh xôi nướng *pei kadang* អង្គរ ឆ្នាំ - Bánh nỏ *pei kamang* អង្គរ ឆ្នាំ - Bánh gừng *ginraong riya* អង្គរ ឆ្នាំ - Bánh trắng *pei cem* អង្គរ ឆ្នាំ - Bánh ngọt *baoh ahar* អង្គរ ឆ្នាំ - Trái cây *baoh kuyau* អង្គរ ឆ្នាំ - Trái dừa *baoh li-u* អង្គរ ឆ្នាំ - Chuối *patei* អង្គរ ,

- Nhạc cụ và ca vũ thì có : Bộ trống chiêng đám tang *hagar céng* អង្គរ អង្គរ - Kèn *saranai* អង្គរ អង្គរ - Tù và *seng* អង្គរ - Đàn nhị *kanyi* អង្គរ - Với ca vũ thì có : Các bài hát xướng *daoh pamré* អង្គរ អង្គរ - Bài kinh *brah madhua* អង្គរ ឆ្នាំ - Lời cúng bái của các thành phần chức sắc chức việc.

Sau ngày thiêu 3 ngày theo phong tục đám tang thiêu thì có lễ giỗ tại nhà người Chăm gọi *padhi di sang* ព្រៃ ឆ្នាំ ឆ្នាំ với các thành phần chức sắc, các món ăn, các loại bánh trái cũng như vật lễ như nêu ở trên và không có nhạc cụ, hát xướng và bài kinh. Với các vật dụng thiết yếu.

Quảng Văn Đại